

Elisabeth Ahnberg,
Karl Franzens och Tekniska Universitetet i Graz, Österrike
elah3846@student.uu.se

Mitt läsår i Graz -02/03

-Staden med STS-forskningscentrum

Staden och mottagande

Graz är Österrikes andra största stad, ligger i södra österrikes vinodlardistrikt och är i likhet med Uppsala en riktigt gammal anrik universitetsstad. Befolkningen uppgår till 250 000 och nästan en sjättedel eller 40 000 är studenter. Stadens centrum och speciellt gamla stan är väldigt mysigt och de gamla vackra byggnaderna på rådhusplatsen är med på Unesco:s världsarvslista.

Innan universitetskurserna började i oktober, ordnades en förberedande språkkurs för utbytesstudenter. Det var en skön start med halvdagars undervisning och ett bra tillfälle att lära känna de andra utbytesstudenterna, träffa nya kompisar och lära sig hitta i staden. Vid terminsstarten ordnades ett speciellt mottagande av universitetet där man visades runt på universitetsområdet och fick träffa sin faddergrupp.

Studier

Det finns tre universitet i Graz: Karl-Franzens universitet för humaniora och samhällsvetenskaper, ett tekniskt universitet och ett musikuniversitet. Jag var inskriven vid Karl Franzens universitet och kunde enkelt få tillgång till det tekniska universitetets kurser genom att bli "Mitbeleger" där. Personalen på tekniska universitetets studentkontor hjälpte mig med det. Innan jag åkte ner hade jag hittat institutioner som jag ville läsa kurser vid. Däribland "Interuniversitäres Forschungszentrum für Technik, Arbeit und Kultur" (~ STS-forskning) (För aktuellt kursutbud se hemsidan www.ifz.tu-graz.ac.at och gå till "lehre")

När det var dags att anmäla sig till kurserna på plats möttes jag dock av ett litet kaos. För det första var det problem med vilken institution jag skulle skrivas in på. Tillslut kom personalen på internationella kansliet fram till att sociologi var det som låg mest i linje med STS-programmet! Till kurserna var det sedan svårt att få information om vad kurserna innehöll, vilken nivå de låg på och hur många ECTS de skulle ge. Jag tog itu med det genom att köpa en kursförteckning över universitetets alla kurser, gå till de institutioner jag var intresserad av och låta sekreteraren skicka mig till någon som kunde förklara lite om kurserna. Jag hörde också med min fadder och med andra utbytesstudenter vilka kurser de rekommenderade och anmälde mig därefter till fler kurser än jag egentligen ville eller schemamässigt kunde gå. Sen gick jag på introduktionsföreläsningar och bestämde mig efter det vilka kurser jag skulle stanna kvar på. De kurser jag slutligen läste var Technikphilosophie, Technik und Umwelt, Human-Computer-Interaction, Innovations- und Technologiemanagement, Umweltcontrolling, Wirtschaftssoziologie (alla på 4 ECTS) och tyska språkkurser (de flesta på 3 ECTS).

De två förstnämnda är kurser från "STS-forskningscentret". De var väldigt intressanta båda två, men lite svåra att hänga med på p.g.a. språkproblem. Det var endast 6-7 studenter på

kurserna och undervisningen bedrevs i seminarierum där professorn föreläste, visade videofilm och sen var det öppet för diskussion. Ofta bjöd de på fika så det blev trevlig stämning ☺.

Examineringen på Technikphilosophien var att vi i en 5-10 sidig uppsats skulle analysera en eller flera av de texter som vi behandlat under kursen. Jag valde Bruno Latour (vilken jag kände igen ifrån på Sven Widmalms vetenskapshistoria-kurs). Det var inte helt lätt att förstå och analysera en filosofisk text på tyska. När jag efter en hel del arbete fått ihop en analys fick jag som tur var hjälp av en österrikisk kompis att rätta språkfel, så tillslut fick jag riktigt bra betyg trots allt.

Technik- och Umwelt-kursen gick jag på föreläsningarna på men gjorde inte examinationen. (Hålla föredrag om valfri teknik i slutet på kursen (ca 40 min)). Kursen i sig tyckte jag dock var väldigt givande.

Human-Computer-Interaction är ju även det en kurs med STS anknytning. Den gavs på tekniska universitetet på engelska ☺. Den är lite mindre än kursen hemma, 4 ECTS mot 7,5 på Polax. Den är annorlunda uppbyggd också med mer praktiska moment. I början av kursen föreläste den unga roliga långhåriga professorn om vad man ska tänka på och akta sig för när man bygger en hemsida. Den andra delen delades vi in i 3-4 personers grupper som skulle prova en tilldelad Internetsida praktiskt. Först fick vi utvärdera den själva och sen genomföra försök med fem testpersoner för att se vad det fanns för problem på hemsidan. Det var en kul kurs som jag verkligen kan rekommendera!

Innovations- und Technologiemanagement och Umweltcontrolling gavs av institutionen för Innovations- und Umweltmanagement. Båda var bra och välstrukturerade. (Det märktes också på att de var så populära bland de österrikiska studenterna) Det var mer av personligt intresse jag läste de här kurserna och har inte kunnat tillgodoräkna dem här hemma. Jag måste dock varna för kurser med professor Heinz Strebel på den institutionen. Han är (ö)känd för att ha väldigt svåra kurser.

Wirtschaftssoziologie anmälde jag mig också till mer av personligt intresse än att det var chans att jag skulle få tillgodoräkna mig den i STS-utbildningen. (Dock fick jag tillgodoräkna mig den kursen tillsammans med Technikphilosophie mot tematiska studier i historia) Glad är jag för att jag gick den kursen, för föreläsningarna bestod till största delen av musiksatta (!) PowerPoint-presentationer (fram för mer musik i föreläsningssalarna!) och hade som bonus en tvådagars exkursion till den italienska hamnstaden Trieste. Det var kul att åka på exkursion med österrikiska studenter och professorn var trevlig och bjöd på snaps på kvällen!

Ungefär hälften av de kurser som jag läste var tyska språkkurser och till andra utbytesstudenter skulle jag speciellt vilja rekommendera "Deutsche Wirtschaftssprache für Austauschstudierende" med mag. Michaela Binder. Väldigt bra kurs och lärare!

Om de språkkurser som gavs av "Treffpunkt Sprachen" för utbytesstudenter kan sägas att de inte riktigt låg på den nivå man är van vid på universitetet. De hade mer karaktären av gymnasieundervisning men var ändå ett stöd i språkinläringen. Exempelvis var Österreichisches Deutsch en bra kurs för att kunna förstå österrikarna och deras kulturella egenheter. För de har verkligen sin egen variant av tyska och många *dialekter*. (Den steieriska dialekten tycker jag låter som gotländska – fast på tyska!)

Kurserna i Österrike baseras i stor utsträckning på lärarens föreläsningar och kurskompendier. På så sätt blir utgifterna för studielitteratur inte speciellt höga. Professorerna har större auktoritet än i Sverige och gav intryck av att vara mycket kunniga. Relationerna mellan lärarna och studenterna upplevde jag som bra och det var inte svårt att få hjälp om problem uppstod.

I österrike har de till skillnad från i Sverige mycket muntliga tentor. Självt hade jag dock endast skriftliga tentor eller lämnade in uppsatser eller grupparbeten. Hörde av andra utbytesstudenter att vid de muntliga tentorna hade examinatorena inte speciellt höga krav för utbytesstudenter (i alla fall på KF Uni). Vid de skriftliga tentorna var skillnaden från Sverige framför allt att det var mycket kortare skrivtid. Man hade en timme istället för de fem för att visa vad man lärt sig och provet rörde då följaktligen mindre delar av kursen. Man skulle ha lite tur för att ha läst på de rätta styckena. Det gällde att kunna mycket utantill för att hinna med att skriva allt på tentan. Utbytesstudenter fick ha lexikon med sig men de hann man knappt slå i, trots att vi utbytesstudenter ofta fick en kvart extra skrivtid p.g.a. språkproblem. Jag tycker att examinationsformerna i allmänhet känns bättre och rättvisare i Sverige. En annan skillnad mot Sverige är att de österrikiska studenterna får ta mer eget ansvar för att anmäla sig till de kurser de behöver för sin önskade examen, och sätta ihop sina egna scheman. De behöver oftast längre tid för att göra klart sina utbildningar och genomsnittlig studietiden är, efter vad jag hört, 7 år. De har också allmänt ett mer avslappnat förhållningssätt till sina studier och mottot verkar vara ”man måste ju ha tid att leva också”!

Boende

I jämförelse med Uppsala är bostadssituationen i Graz betydligt bättre. Det är lätt att hitta bostad och bostadsförmedlingen för utbytesstudenter, ÖAD, hjälper till att hitta bostad av önskad standard och hyresläge. Självt önskade jag i första hand att få bo i enkelrum i studenthemmet Hafnerriegel, eftersom jag läst om det på Internet. Många av de andra svenska utbytesstudenterna (det var så många som drygt 40 där!) bodde i lägenheter som de delade med andra studenter, s.k. Wohngemeinschaft. De bodde ofta stort och fint och hade en hyra låg kring 250-300 euro. Självt bodde jag rätt spartanskt i mitt studenthem i ett rum på 8 kvm och delade kök (2 kokplattor) och badrum med 4 andra studenter. Hyran var 160 euro plus förmedlingsavgift till ÖAD. Den låga hyran får räknas till fördelarna med mitt boende samt att det stora hemmet (18 våningar, sammanlagt nästan 400 studenter!) var välorganiserat och jag hade, till skillnad från några av de som bodde i lägenheter, tillgång till tvättmaskin, bredband på rummet och ingen brist på varmvatten till duschen. Hemmet hade också egen pub varje kväll, gym, uteplats, bastu och en massa ”referat” som hade hand om t.ex. filmvisning, utlåning av tidningar, solariet etc. Det låg också nära centrum och det tekniska universitetet vilket gjorde att det mest var teknikstudenter där (i min korridor bodde en kille som pluggat på MIT) plus en massa utländska studenter. Negativt var att hemmet såg rätt sjabbigt ut med klotter på väggarna, sliten inredning och lyhört i korridorerna. Det fanns städerskor och städade i kök och badrum och bar ut soporna varje dag (!) så rent var det i alla fall. Andra studenthem som var fräschare men inte hade samma organisation och goda stämning som Hafnerriegel var bland annat Schillerheim alldeles vid KF Uni och studenthemmet på Moserhofgasse nära det tekniska universitetet.

Fritid

Att hitta fritidsaktiviteter var det verkligen inga problem med i en studentstad som Graz. För den som gillar sport finns ett nästintill ofattbart stort utbud av olika sportkurser: Alla slags bollsporter, kampsporter, danskurser, aerobics, dykning och drakflygning. Platserna till de populäraste kurserna gick dock snabbt så det gällde att anmäla sig i tid!

Österrike är ju annars ett skidåkarparadis och det var många utbytesstudenter som kommit i hopp om många fina dagar i pisterna. Det kunde uppfyllas bland annat tack vare de långa loven på vårvintern, hela februari ledigt och 3 veckors påsklov! Vi var några utbytesstudenter som hyrde lägenheter tillsammans i några veckor i Zell am See/Kaprun under termins- och påsklovet. Jag var också på en prisvärd resa anordnad av österrikiska studentföreningen där de ordnade speciella österrikiska aktiviteter på kvällarna, t.ex. Jägertte-abend, armborstskjutning och vinprovning. Några endagsutflykter till olika relativt närliggande skidområden fanns det också chans att göra.

Graz centrala läge i Europa gör att det finns massor med lockande resmål i närheten. Man kan härifrån lätt åka till Ungern, Slovenien, Italien, Schweiz, Sydtyskland, Tjeckien och Slovakien. Det blir en blandning av öst och väst så att säga. Själv gjorde jag många weekendresor och speciellt skulle jag vilja rekommendera Zürich, Prag, Venedig och Budapest. Och så pampiga Wien förstås. Det finns mycket vackert att se i Österrike t.ex. alla vackra bergslandskap och städer som Salzburg och Gmunden.

Runt Graz fanns det också en del vackra vandringsleder och på sommarhalvåret kunde man åka längs s.k. "Weinstrassen" och prova vin på vingårdarna. Det fanns också många termalbad runt Graz och att gå på dem var en avslappnande men lite speciell upplevelse. Var beredd på att det är mixat och helnaket som gäller i bastun och diverse underliga "värmespridningsritualer".

Att det är mycket studenter i Graz märks också på det stora utbudet av partaj, uteställen, studenthemsfester, universitetsfester osv. Uteställena var mest pubar och klubbar men ett stort disko fanns också. En festkväll blev lätt en festnatt eftersom pubarna stängde när de sista gästerna ville gå hem framåt morgonkvisten. Inträdet var oftast gratis eller låg kring 2-3 euro. Mat, restaurangbesök och alkohol är billigare än i Sverige, ungefär 2/3 av priset skulle jag säga.

För utbytesstudenter ordnades diskon på fredagar och Stammtisch på onsdagar. Där var det i början av terminerna mycket folk och bra stämning. Framåt våren öppnade en massa uteserveringar på de mysiga torgen i gamla stan. Det var väldigt gemytligt att sitta där och gatumusikanterna gjorde att det blev som medelhavsstämning.

Helhetsintryck

Det var kort sagt ett kanonår! Staden var mysig men inte för liten. Har upplevt och lärt känna den österrikiska kulturen. Har haft chans att resa mycket och fått många fina dagar i skidpisterna. Lärt känna massor med trevliga människor från runt om i världen. Det var kul med så mycket studentliv och människorna i Graz är enligt min mening alldeles speciellt trevliga. Levnadskostnaderna är lägre och det finns mycket uteliv. Ibland känns det lite gammeldags, men mest är det är nog charmigt ändå. På universitetet var det en del krångel med kursval men jag blev vänligt bemött och kurserna som jag till slut läste var bra. Att förstå

den steiriska dialekten var inte det lättaste (eller andra österrikiska dialekter heller för den delen) men jag gillar ändå österrikarnas mjukare, artigare form av tyska. För mig var Graz helt rätt och till andra intresserade kan jag bara varmt rekommendera ett läsår där!

Till sist skulle jag vilja ge lite tips!

- Skaffa cykel! Graz är precis som Uppsala en cykelstad.
- Vorteilskarte ger ansevlige rabatter på tågresor.
- Tandemprojektet, som går ut på att man får en ”tandempartner” som vill lära sig ditt modersmål och som i gengäld lär dig sitt. Jag och min tandempartner gick och fikade en gång i veckan. Trevligt sätt att lära sig språket på.
- Lunch på Katolska Mensa. 3 euro för soppa, huvudrätt och kaka. Bra mat vid dukat bord.
- Glassen vid Temmel-eis. Såå god!
- Pizzorna på nattklubben Kultus. Mums!
- Försök komma ut på landsbygden under ”maskeradveckan” Fasching. Där är de roligaste festerna.
- Giga-sport ordnar bra endagsutflykter för skidåkning och vandring.
- Kleblattlauf och festen efteråt. En fyramannastafett för studenter och universitetsanställda med österrikes största studentfest efteråt.
- Att delta i grupparbeten kan vara ett bra sätt att lära känna österrikiska studenter på.
- Var artig, följ reglerna och stressa inte! I österrike har allt sin tid och livet går sin gilla gång.

Om det är någon som har frågor är det bara att kontakta mig via e-mail, telefon eller mobil. Jag berättar gärna mer om Graz!
Ha det bra och lycka till!

Med vänliga hälsningar

Elisabeth Ahnberg